

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De eruditione christifidelium

Herolt, Johannes

Colonie, 27. X. 1496

De filiabus accidie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30784

De peccato

teriu cū fastidio z accidia. **S**ic igitur est quod sum? ita pigri z accidiosi cū merces sit tā magna. vñ Bern. d. consideratōe. Si labor terret: merces inuitat. vnusq; cū fm suū laborē mercedē accipiet. **U**n au g. Quāta em̄ seminauerim? i opib; bonis tū metim? i fructib;. Igitur debere m? nos cogere ad fructū dei. z excurrere illā pigritiā z accidiā. z feruent de eo fuire.

Tertio accidia exītada z cauēda. qz ē hōi valde nociua. aufert em̄ hōi bona natuē. bona grē. z bona glie. **P**rimo ei aufert hōi bōa nature. nā accidia naturale ingeniu z cetera bōa naturalia deteriorat. z si nullū dānū aliud faceret hōi nisi de tps omissione: nō par dānū ficaret hōiem. **S**z multi sūt q dānum istd nō reputāt. cū tū nihil nobili? habeam?. nā in vna hora tps p̄ hō pmereri remissionē oim pccōz. dei grāz z etnam gliaz. **S**ecdo aufert accidia bōa grē. ad qd valz illd **M**at. 25. d. suo pigro **T**ol lite ab eo talentū: z dare ei q hz decē talenta. **Q**ui em̄ habēt dabit z q nō hz: id qd videt hē auferet ab eo. z ab eo q nō hz studiu z volūtatē opandi sepe aufert facultas. **I**usto em̄ dei iudicio fit vt q n̄ vult opari dūz p̄ postea nō possit dum vult. nec solū grāz aufert accidia hēriaz fructū q ex grā deberet pcedere. z sic aufert totā vtilitatē hui?. **B**ern. **Q**uid mihi me puas: o amara mors vite vsu q̄ fructu. **N**ā vita sine fructu gūior ē q̄ mors. **P**enitq; duplex malū paratur ligno infructuoso securis z ignis. **T**ertio accidia aufert bona glie. qz bona glorie pmittunt solū strenuis z vigilātib; **U**n **L**uc. 12. **B**ti sūt illi quos cū venerit dñs inuenerit vigilātes. **A**men dico vobis. q p̄tinget se. **M**at. 12. **R**egnū celozum vim patitur. z violenti rapiunt illud. **E**cōtrario pigri z accidiosi amittunt illud. **U**nde leo papa in quodam smone. **N**on dormiētib; puenit regnū celoz: nec ois nec desidia torpentib; beatitudo eternitatis ingerit.

De filiab; accidie. **E**quit de filiab; accidie que sūt z qn sunt pccā mortalia: **C**irca qd sciendum q p̄ma filia est pusillanimitas. i. kleynmutigkeyr. **E**t ei pusillanimitas q magnis existēs donis dign? his nō dignificat seipz. sic bñ dispositus ad p̄tutes vel ad sciam z ad aliorū directōem non vult fm suā possibilitatē opari vt his se dignificet. **C**ontrariatur em̄ legi nature. **O**ia em̄ fm suā naturalem inclinātōem exequunt suas actiones fm cōem cōmensuratōem sue potentie. vt p̄z in reb; tā cognitōe carētib; q̄ cognitōem habentib;. **Q**uia quādo qz tū pusillanimitas pcedit ex supbia **C**irca pusillanimitas nimis innitit sue pertinaciez p̄prie sententie qua reputat se insufficientem ad ea que p̄t. **U**nd p̄ uerb 26. **S**apientior sibi stult? videt septem viris loquentib; sentētiās multoties ē pccm mortale. scz qn ex hac p̄tinacia pusillanimitas abutit suis bonis naturalibus. vel gratijs diuinitus sibi datis nō tendēdo ad bona: sed diuertendo ad vtilia z ad mala. **U**nde domin? suum p̄grum dānauit z puniuit. q̄ acceptā p̄cunā dñi sui suffodit in t̄rā. z non est operat? in ea p̄pter quendam pusillanimitatis timorem. **A**d istā filiā accidie possunt reduci tepiditas mollicies z somnolentia. q̄ ab alijs spēs accidie ponuntur **U**nde mollicies qnq; est pccm magnū fm eundem **H**ermannū deschilditz. s. qn homo non renitit carnalib;. sed voluntarie eas inualescere pmittit. **S**omnolentia at̄ que vigilātie z cautele opponit p̄t esse causa mortaliū pccozum. z qnq; pccm mortale. vt q̄ndo homo nō est cautus z vigilā? in his q̄ necessaria sunt ad salutem. **T**epidus est modicus z remissus amor ad bonū. **S**ecda filia accidie est malicia. que signat inimicitiam quaz habet aliquis ad virtutes q̄ fit inimicus v̄tutum. z ex pigritia z natura dolet de hoc qd aliqd boni d̄z facē

scz ieiunare. orare. missam audire. z sic d
 alijs. Sed libenter irer ad chorea: hoc
 est sibi dulcer delectabile. z sic de alijs
Ergo confitendum est hic si malum cuz
 gaudio perpetrasti. z bonum opus cuz
 tristitia fecisti. z cum redio magno. Ita
 q vna hora in ecclesia longior tibi videt
 q tres in foro vel in chorea. **E**t hoc est
 signum q sunt vacua gratia. z cor eoru
 plenum est cum mundanis delectationi
 bus z gaudijs. **U**nde ap'ls: i. **C**orin. ij
Animal homo non p'cipit ea que dei st'
Unde beatus Aug. li. 5. confessionu.
Gaudium diuine dulcedinis no degu
 stas. si carnali delectatione cor maculas
Unde Bern. in qdam epla. **Q**uomodo
 ignis z aq simul esse non possunt. sic spū
 ales z carnales delitiae in eodem se no cō
 patiunt. **T**ercia filia est rancor
 z sequitur ex secunda. scz q non solū
 odio virtutes: sed etiam illum qui suadz
 mihi virtutes z vult me trahere ad bonū.
Verbi gratia. Si aliquis diceret mihi
 q deberem ire ad simonem vel ad missā
 vel orare deberem: vel si aliquis me fra
 tre ammoneret z corripere p excessib'
 meis. **V**el predicaret mihi quid fugien
 dum sit. scz p'ca quid fruandum scz p'ce
 pra z v'utes. quid timendum sit. z me
 morādum. scz mors z extremum iudici
 um. quid desiderādum z petendum. scz
 gratie z virtutes in presentiz glia i futu
 ro: illum odirem z toruo vultu respicerē
 hoc puenit ex nimia tristitia et pigritia
 quam quis habet: z non vult resistere. z
 ita mens z cor amaricatur q nihil boni
 sapit. z talis mentis amaritudo rancor
 dicit. **U**nū Hermānus deschilditz lo
 quēs de his duabus filiabus dicit q ma
 licia est quoddā firmatū odiū ad repul
 sationē oim mediōrū ad deū reducētuz
 z cōstat q est grauissimū peccatū. **U**n
 de Richar. sup illud. nō in fermēto ma
 licie dr q malicia est ex proposita delibe
 ratōe malo cognito malo anio consenti
 re. **U**nde etiaz Chilos. sup **D**at. **S**i

cut ignis quāto amplius ligna suscepe
 rit in maiorem flāmā se erigit: sic anima
 mala quāto magis veritatē audierit: eo
 amplius in malicia excitatur. **S**ed rancor
 fm Hermānum deschilditz cuz sic
 quedaz amaritudo z abominatio v' de
 testatio virtutum vel hominū ad spūa
 lia inducētium vel etiā iporum bonoz:
 semper ē peccatū mortale: licet p'mi mo
 tus possint esse peccata ventalia. **Q**uia
 fm eundem abominatio spūalium fm
 genus suum est graue peccatum morta
 le: multo magis q redium boni: nisi cō
 sistat in p'mis motibus sensualitatis.
Quando em ad deliberatōem ratōnis
 z consensum voluntatis pertingit: ē val
 pe graue peccatum. **Q**uia est quedam
 periculosa renitentia contra spūalia z di
 uina. ps. **T**u vero odisti disciplinam.
Quarta filia est torpor. z est quedaz in
 sensualitas ppter quā homo nō p' indu
 ci ad executōem mādatorum dei: hoc ē
 q homo tam stolidus z durus z peruer
 sus erit q non p' induci ad fruādum p'
 cepra dei. **E**t torpor circa p'cepta est pec
 catum mortale fm genus suum. quo i
 cidit in rōem inobedientie. **A**d hanc fili
 am accidie reduci possunt dilatio tardi
 tas: negligentia. **P**ro quo sciēdū q fm
 Hermānum deschilditz dilatio est mlti
 plex. scz conuersionis que est valde pe
 riculosa qz contra sapientem. **E**ccl. 5.
Retardes pueri ad dñm z ne differas
 de die in diem. subito ei veniet ira illius
 z in tpe vindicte disperdet te. **I**tes ē di
 latio confessionis que sine peccato mor
 tali vltra annū differri nō potest. vt patz
 extra de pe. z re. ois vtriusqz. **E**t existen
 ti in peccato mortali dilatio cōfessionis
 est valde periculosa z damnosa. qz q cul
 pam mortalis peccati mox explare n̄ cu
 rat: cito ad aliud mortale cadit. **Q**z fm
 Gregs. **U**nū peccatū mox suo pōdere
 ad aliud trahit. **I**tem est dilatio incho
 ationis boni operis vt patet p eos q dī
 cūt gras gras more coruonū quisqz mors

De peccato

veniat. Unde aug⁹. 8. confess. Quā /
diu z cras: q̄re non mō. q̄re non ex hac
hora finis est torpedinis mee. **D**e tar /
ditate quō sit peccm: Sciendum q̄ tar /
ditas z negligentia fm reatū peccī satis
in cadunt cū pmissis. qz circa p̄cepta sta /
tim implenda. tarditas p̄t esse quādo
q̄ peccatū mortale: z multo magis negli /
gentia. sicut si quis esset in peccō mortali
si tardaret de hoc confiteri donec missā
dixisset peccaret mortalit. etiaz si statim
post missam confiteret. z multo magis
si totaliter negligeret cōfiteri. **H**

Quinta filia accidie est desperatō. qz
diffidentia meritoꝝ mater est diffidētie
p̄remoꝝ. Dicunt em̄ aliqui ex nimia ac /
cidia ego non possim ista facere. veniaz
vbi possim. z sic quasi desperant d̄ vita
eterna. Sed si sine labore z bono opere
vitā eternā habere possent: tūc bene re /
ciperent. Et est grauissimū peccatoꝝ
desperatio. Unde Iud. de summo bono
Desperatio peccō est om̄i peccō. **U**n̄ er̄
Aug⁹. super Iohem. De nemine despe /
rādum est cum est in hac vita. Solū em̄
desperatōis crimen est: qd̄ mederi nō p̄t
Sciendū fm Hermānum de schilditz
Desperatō est peccm mortale: imo gra /
uissimum peccm. z peccm in sp̄m̄ sanctuz
apud sanctos doctores. Tamē sic alia
peccata hz quosdam p̄imos mor⁹ licet
valde periculosos: tamen non semp for /
te habentes rōem peccatoꝝ mortalium
Sexta filia accidie est euagatio circa
illicita. Qui em̄ absorptus est tristitiam
non habens in se vbi delectetur euagat
ad exteriora querens delectatōem. **Q**uā
em̄ hō non habet delectatōem in deo.
tunc querit solatōem ab extra. qz ania
hoīs sine delectatione esse nō p̄t: z ista
euagatio sepius est peccatuz mortale. s.
quā talis euagatio circa talia obiecta ver /
satur: que fm se sūt peccata mortalia. in
quibz aliquis morosa delectatione mo /
ratur nō solū aīo talia operandi: sed cau /
sa oblectādi aīm in talibz. vt sup̄ de pec

cato morose delectationis dicitur est: tal
euagatio est peccatū mortale. **I**sta enim
euagatio facit homines instabiles z imp
seuerātes. **N**ota q̄ in deuotio z euagatio
ex p̄posito z scienter vel ex mala cōsuetu /
dine circa horas canonicas dicendas.
circa missas legendas: z circa quodlibz
officiū diuinū z in locis sacris quādoqz
possunt esse peccā mortalia. s. q̄n homo
ita remittit circa talia q̄ ita in deuot⁹ et
vagabund⁹ in mente sit q̄ vel verbū ad
se p̄tinens vocaliter non dicit vel trunca
tevel in deuotēz absqz omni intentione
dictum ab alijs non attendit. v̄l dissolu /
tōem nimā z irreuerētiā in choro. v̄l
circa altare vel in ecclesia facit. quia ex p̄
cepto ecclesie tenetur qui in sacris ordini
bus sunt cōstituti studiose z deuote cele
brare officium nocturnū z diurnum. vt
habet extra de cele. missaz. c. p̄sbyr. z c.
dolentes. Et q̄ dimitteret v̄nā horā sciē
terz sine cā rōnabili peccaret mortaliter
Ideo habet bñficia. z circa curā tpaliū
nō occupātur: sicut seculares. vt ideo de
uot⁹ z attent⁹ attendāt do. **I**tem
quā p̄siderare quō tedium bonū sit pec /
catū mortale. **P**ro quo sciendum q̄ fm
Hermānū de schilditz tedium bonū p̄t
p̄siderari tripl̄r. **U**no mō p̄t est qd̄az
motus naturalis ex lassitudine corporis
post exercitiū sp̄iale pueniēs z sic nō est
peccm. **S**cōdo mō fm q̄ est mor⁹ appeti
tus sensitiuū z tristati d̄ opes sp̄iali labori
oso. z p̄t esse peccm veniale quāntū cūqz er̄
iste appetit⁹ sit deliberat⁹. qz p̄sensus in
veniale nō est nisi veniale. **V**erbi gratia
Sicut cātō vel oro cum tedium. z tū p̄t
ea nolo dimittere z sic est solum veniale
Tertio modo. cū hoc tedium redūdat
omissionem eorū que sunt necessaria sa /
lutiz ad que hō necessario tenetur. z sic
est mortale. **V**erbi gratia. Sicut nō au
dire missam in die dñico. vel penitentis
am iniunctam non complere. **C**ū autēz
tedium redundat in p̄sensum ratiōis v̄l
voluntatis bonum diuinū non amāris

vel cum fastidio recogitantis: est peccatum mortale. Tum ex eo quod ratio et voluntas cum tristitia feruntur in bonum de quo gaudendum esset quod directe contrariatur charitati. Tum etiam quia tale tedium redundat in omissionem eorum que necessaria sunt salutem. scilicet diligere verum bonum et declinare a malo. Si autem tedium illud ex omissione boni et difficultate aggrediendi bonum ducit in desperationem: tunc iam accedit ad peccatum in spiritu sancto. Et si tedium ita crescit. quod inieciat sibi manus tunc iam similis erit iudei. qui laqueo se suspendit. ergo magna mala oriri possunt ex tedium et accidia. nisi ei resistat.

Accidia palliat se sub triplici specie virtutis. Et primo sub ficta specie discretiois. quod maxime apparet in illis qui dicunt quod libenter exercerent se in operibus strenuis: nisi in hoc metant discretiois et naturalis virtutis excedere se timerent. Remedium contra illud est quod multi debiliores eo magis ardua per cooperatorem diuine gratie operantur quam sint illa ad que per diuinum instinctum aliquotiens ipsi inclinantur. Et quod firmiter speret in adiutorio diuino qui ipsum per suam gratiam in bonis actibus poterit vigorare. ut etiam confidenter dicat cum apostolo. Omnia possum in eo qui me confortat. Certa igitur causa est: quare paucissimi sunt feruentes in exercitio virtuoso. rari sunt qui plene deo confidunt: quod possit eos confortare. Secundo occultat se sub specie humilitatis. Sicut qui dicunt: quod libenter feruentius orarent: et crebrius elemosynis et operibus pietatis insisterent. si ex hoc fauorem humane laudis et propriam complacentiam incidere non timerent ne meliores apud homines reputarentur: quam sunt coram deo. Remedium contra hoc: quod quum homo timet quod de virtutis exercitio aliquid incidat complacentie proprie humane: tunc propter timorem complacentie debet diligenter presare. ut et ad talia opera exercenda in publico astringatur ex necessitate

vel ex charitate. Et si ex necessitate astringatur. puta quod pertinet ad veritatem vite sicut doctori incumbit veritas doctrina in publico. vel etiam audire missam. dare elemosynam. audire sermones. ordinet primam intentionem in deum. et si occurrit resistat. Et tunc propter timorem complacentie incidere non dimittat in publico frequentare. quia si illabitur de hoc complacentia: ille resistat et dicat cum Berno. Propter te non incepti: nec propter te dimittant. Si autem astringatur ad illa ex charitate vel voluntatis arbitrio: tunc debet eam tam diu frequentare in privato donec ex frequentia actuum effectus eius tamen firmetur in bono virtutis et in amore diuino. quod possit illos actus etiam in publico sine periculo complacentie exercere. Tertio occultat se sub specie deuotionis et spiritualis feruoris: Quod apparet in his qui dicunt se ideo pretermittere quendam fructum exercitia ad que requiritur exterior occupatio pro intima contemplatione et feruori deuotionis amplius ad deum inardescant. Et tales in illum errorem incidunt quod dicunt: quod existentes in statu perfectionis et contemplationis in eleuatione corporis christi non debent assurgere nec ei reuerentiam exhibere: dicentes hoc esse imperfectionis si a puritate et altitudine contemplationis tantum descenderent. quod circa sacramentum christi aut humanitatem et passionem christi aliquid cogitarent. Sed illud est nimis erroneum. quod nulla potest esse tanta deuotio. dum tamen homo non rapitur supra seipsum. et a sensibus extrahatur. quod hominem possit absolvere ab obligatione que tenet preceptis dei et statutis ecclesie quibus homo astringitur ad deo gratias referendum de beneficio incarnationis et passionis christi et eius sacramentis. Et ideo nulla potest esse tanta feruens deuotio quam homo teneat in eleuatione corporis christi (quod passionem dominicam reputat) flexere genua. et reuerentiam deo exhibere. Exemplum. erat quidam qui se valde reputabat esse deuotum. que vna vice infra missam